

ALLAH'A DAYANMAK*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun... Allah nice nice mübarek günlere, gecelere, aylara, yıllara, uzun ömürlere sıhhat afiyetle erdiresin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin bir kaç hadis-i şerifini, o gül bahçesinden bir demet size sunacağım, inşâallah...

a. Gıybete Karşı Mü'mini Korumak

Birinci hadis-i şerif, münafıkların yaptıkları gıybetlere karşı mü'minlerin takınması gereken durumla ilgili; hadis-i şerifin metnini okuyorum:¹

مَنْ حَمَى مُؤْمِنًا مِنْ مُنَافِقٍ يَغْتَابُ بِهِ بَعَثَ اللَّهُ
مَلَكًا يَحْمِي لَحْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ
وَمَنْ رَمَى مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ بِهِ حَبَسَهُ

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.687, no:4883; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.441, no:15687; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.194, no:433; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.109, no:7631; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.328; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.239, no:686; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.377, no:1195; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Samt*, c.I, s.151, no:248; Sehl ibn-i Muaz ibn-i Enes babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.416, no:7222; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.280, no:22107.

اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ

(حم. د. طب. ابن المبارك، ابن أبي الدنيا عن سهل بن معاذ بن أنس عن أبيه)

RE. 418/2 (*Men hamâ mü'minen min münâfıkın yağtâbü bihî, beasa'llàhu meleken yahmî lahmehû yevme'l-kıyâmeti min nâri cehennem, ve men ramâ müslimen bi-şey'in yürîdü şeynehu bihî, habesehu'llàhu alâ cisri cehenneme, hattâ yahruce mimmâ kâl*)

Bu Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Taberânî, çok sevdiğim Abdullah ibn-i Mübârek ve İbn-i Ebi'd-Dünyâ gibi kaynakların yazdığı bir hadis-i şerif... Sevgili dinleyiciler, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men hamâ mü'minen min münâfıkın yağtâbü bihî*) “Gıybet eden bir münafığa karşı bir mü'mini himaye eden, koruyan, müdafaa eden müslümana Allah, kıyâmet gününde onun vücudunu, etini cehennem ateşinin zararından engelleyen, himâye eden, koruyan bir melek yaratır, vazifelendirir, o da onu korur. Kim bir müslümana onu kötülemek maksadıyla ayıplayacak, karalayacak bir şeyi, yâni doğru olmayan yanlış bir sıfatı iftira olarak atarsa; Allah onu söylediklerini geri alıncaya, söylediklerinden vazgeçinceye kadar, cehennemin köprüsü üzerinde hapseder, durdurur.”

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Biliyorsunuz insanlar arasında dargınlıklara sebep olan, düşmanlıklara sebep olan, toplumun huzurunu bozan hastalıklardan birisi de gıybet hastalığıdır.

Gıybet; bir müslümanın, bir insanın olmadığı yerde, onun gıyabında, aleyhine bir şeyler söylemektir. Doğru bile olsa onun aleyhinde konuşmaması lâzım gelirken, kusurunu söylemek ve onu gıybet etmek; bu günahdır, bunu yapmamak lâzım! Kimsenin arkasından konuşmamak lâzım!.. Söyleyecekse ilkönce gidip ona söylemeli;

“—Bak kardeşim, senin şöyle bir kusurunu gördüm, mümkünse bunu düzelt! Bu hatalı, şu ayete aykırı, bu hadise aykırı; bunu yapma!” demeli, ikisi arasında kalmalı...

Onun olmadığı yerde, arkasından çekiştirmek çok ayıp; bunu yapmamak lâzım!..

Birisi böyle yaptığı zaman, öteki mü'minin hakkında konuşulan mü'mini savunması lâzım! Yâni o söylenen kusur o arkadaşta olsa bile onu savunması lâzım, himâye etmesi lâzım, gıybeti engellemesi lâzım!..

“—Kim böyle bir müslümanı bir münafığın gıybetine karşı korursa, himâye ederse, Allah da onun cehennem ateşine mâruz kalmasından, vücudunun ateşte yanmasından korumak için, onabir melek görevlendirecek.”

Demek ki, hepimiz bir kere gıybet etmemeliyiz, dilimize sahip olmalıyız, bir müslümanın aleyhine konuşmamalıyız.

Ben bugüne kadar İsveç'teydim. İsveç'teyken duydum ki, buradaki güya müslüman, mütedeyyin, yâni cami cemaatinden kimseler, benim hakkımda öyle yalan yanlış sözler

söylemişler ki; aslı esâsı yok, mümkün değil, çok büyük yalan, çok büyük iftira!..

Demek ki, ilk önce böyle kusurları, günahları, iftirayı, yalanı söylememek lâzım! İkincisi böyle bir yalan, iftira, böyle bir söz söylenildiği zaman, hemen karalanmak istenen kimseyi korumak lâzım ve karalamak isteyen kimseyi de susturmak lâzım!.. Bunun maddî, mânevî, dünyevî, uhrevî faydaları çok... Toplum bir zarara uğramayacak, kişi de ahirette böyle güzel davranışını, toplumu huzursuzluğa sevk edecek bir şeyi engellemenin mükâfatını alacak.

“—Aksine, bir müslümanı karalamak için, gözden düşürmek için bir iftira atarsa; müslüman bile olsa cennete giremeyecek, cehennemın köprüsü olan sıratı durdurulacak ve o sözünden dönünceye kadar orada hapsedilecek.” diye bildiriliyor.

Allah-u Teâlâ mü'minler arasındaki muhabbeti arttırsın... Müslümanlar kardeştir, mü'minler kardeştir, bütün insanlar kardeştir. Müslüman, bütün insanların iyiliğini ister. Hattâ mü'min olmayanın bile dalâletten, gınahtan, küfürden, inançsızlıktan, şirkten kurtulmasını, doğru yola gelmesini ister de onun için çalışır. Yâni, bir müslüman bu kadar iyi niyetlidir, herkese karşı çok iyi niyeti vardır. Onun için, kötülük kaynaklarını kapatması lâzım, toplumun birliğini beraberliğini bozacak her şeyden kaçınması lâzım...

İkinci hadis-i şerife geçmek istiyorum. Şimdi bu birinci hadis-i şerifi tamamlamadan önce

de bir şey söyleyeyim: Biliyorsunuz şeytan, insanın günahları işleme için, o günahları zevkli ve tatlı gösterir. Yâni seve seve, tatlı tatlı, güle oynaya yapmasını sağlamak için onları süsler, allar, pullar, seve seve yaptırır. Onun için, insanlara dedikodu tatlı gelir, kapı eşiğinde veyahut toplantılarda birilerini çekiştirmek, hattâ gazete sütunlarında, yayın programlarında “sosyete dedikodusu” deniliyor ve program konusu yapılıyor:

“—Filanca artist şöyle yapmış, filanca geceyi şöyle geçirmiş vs...”

Halbuki, İslâm böyle şeyleri uygun görmüyor. Yâni, insanın böyle şeylerden zevk alması şeytanın bir oyunudur. Günah olan şey zevkli olsa bile, mü'min eline, diline sahip olacak, günah olan şeyi yapmayacak, yanlış işe kaymayacak, kendisini tutacak...

b.Allah'tan Başkasından Korkmamak

İkinci hadis-i şerife geçiyorum:²

مَنْ خَافَ اللَّهَ أَخَافَ اللَّهُ مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ وَمَنْ

² Râfiî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.II, s.187; Sülemî, *Tabakâtü's-Süfiyye*, c.I, s.85, no:1; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.540, no:972, Ömer ibn-i Abdü'l-Azîz Rh.A'ten.

Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.265, no:429; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.496, no:5539; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.282, no:5915; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1782, no:2785; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.283, no:22112

لَمْ يَخَفِ اللهُ أَخَافَهُ اللهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

(أبو الشيخ عن واثلة، والرافعي عن ابن عمر)

RE. 418/3 (*Men hàfa'llàhe, ehàfa'llàhu minhu külle şey'in; ve men lem yehafi'llàhe, ehàfehu'llàhu min külli şey'.*)

Abdullah ibn-i Ömer ve diğer râvîlerden rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif. İlâhî bir kanunu bildiriyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kullara nasıl davrandığını, nasıl muamele ettiğini gösteren bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

(*Men hàfa'llàh*) “Kim Allah'tan korkarsa, (*ehàfa'llàhu minhu külle şey'in*) Allah her şeyi ondan korkutur. Yâni herkes ondan çekinir, ona hürmet eder, saygı duyar, onun heybeti başkalarının kalbine, aklına çöker.”

Meselâ, bir kimse Peygamber Efendimiz'i görünce tir tir titrerdi. Bir ay uzaklıktaki, mesafedeki düşmanın yüreği hoplardı. Allah-u Teâlâ Hazretleri öyle bir heybet vermişti. Halbuki, SAS

Efendimiz insanların en güzeliydi en nurlusuydu, en tatlısıydı, en merhametlisiydi. Ama Allah'tan çok korktuğu için, Allah da herkesi ondan korkutuyor, herkes ona karşı saygı duyuyordu.

Bir mü'min Allah'tan niye korkar?.. Allah güzel olduğuna göre, her şeyi güzel olduğuna göre, “Lütfu, kahrı güzel, neylerse güzel eyler.” dediğimize göre, insan Allah'tan niçin korkar?.. Allah'ın rızâsına aykırı bir iş yapıp rızâsını

kaybetmekten, kahrına uğramaktan, lütfundan mahrum kalmaktan, rahmetinden uzak düşmekten korkar. Bu korku normal ve tabii...

Allah korkusu her türlü hayrın kaynağıdır, dürüst hareket etmenin esâsıdır, kaynağıdır. Bir insan Allah'tan korktu mu, doğru söyler, yanlış söylemez. Allah'tan korktuğu için, hesaba çekileceğini bildiği için, günah işlemekten kaçınır, yalan söylemekten kaçınır, hakkı söylememekten kaçınır, Kur'an'ın ve sünnetin emirlerine aykırı iş yapmaktan kaçınır... Bu Allah korkusu onun için hikmetin kaynağıdır, başıdır. İnsan Allah'tan korkarsa her sözü ölçülü, bilge, hakim, mütefekkir, feylesof bir insan olur.

Onun için, Allah'tan korku insanın yüreğinde yer etmeli!.. Seven insan aynı zamanda korkan insandır, sevgilisinin, sevdiğinin lütfundan mahrum kalmağa, dîdarından uzak kalmağa korkar.

Bir insan Allah'tan korktu mu, Allah ona heybet veriyor. Neden? Adam dürüst, paraya aldanmıyor, hakkı söylüyor, hiç kimseden korkmuyor, hapisten korkmuyor, îdamdan korkmuyor, cezâdan korkmuyor, yalnız Allah'tan korkuyor; onun için her şeyi doğru düzgün söylüyor. O zaman kötü insanlar ondan korkar:

“—Allah Allah! Bu dürüst adam, sağı solu belli olmaz, neme lazım, biz bunun karşısında ayağımızı denk alalım, ciddî olalım, dikkatli olalım, hata yapmamağa gayret edelim!” filan derler.

Bu Allah'ın ilahî bir kanunu, sadece insanlar üzerinde değil, başka mahluklar üzerinde de Allah, onun korkusunu yerleştirir. Bir ilginç hadis-i şerif daha önceki konuşmalarım da geçmişti. Abdullah ibn-i Ömer'in bir çöl aslanının üzerine cesaretle nasıl yürüdüğünü, aslanı kulağından tutup yoldan nasıl çekip, kışalayıp, dehleyip yolu serbest hâle getirdiğini anlatmıştım.

Medine'de herkes dışarı çıkmaktan korkuyormuş. Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah RA sormuş:

“—Ne bekleyorsunuz burada?..” demişler ki:

“—Medine'den ayrılacağız, kabilemize, yerimize, yurdumuza gideceğiz ama, baksana ileride bir çöl aslanı görünüyor, saldırır diye gidemiyoruz.”

Onun üzerine Abdullah ibn-i Ömer onun yanına kadar yürümüş, aslan ona bir şey yapmıyor... Kulağından tutmuş, sürüklemiş, kışalamış. Ondan sonra da insanların yanına gelmiş demiş ki:

“—Buyurun yolu serbest hâle getirdim, geçin! (*Sadaka rasûlü'llah*) Rasûlüllah ne kadar hikmetli, ne kadar doğru buyurmuş. Ondan duymuştum ki: 'Bir insan Allah'tan korkarsa, her şey ondan korkar.' demişlerdi.”

Ama Allah'tan korkmazsa... Şimdi bu hadis-i şerifin devamına geçiyor:

وَمَنْ لَمْ يَخَفِ اللَّهَ أَخَافَهُ اللَّهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

(*Ve men lem yehàfu'llàh*) “Kim Allah’tan korkmazsa...” Allah’tan korkmayan ne yapar?.. Günah işler, Allah’ı düşünmez, cezâyı düşünmez, ahireti düşünmez, mahkeme-i kübrâyı düşünmez. Dünya menfaati için, keyfi için, zevki için, nefsi için, şeytana uyduğu için, kötü, zararlı şeyler işler. O zaman, (*ehàfehu'llàhu min külli şey*) “Allah onu her şeyden korkan, korkak, ürkek bir insan haline getirir, endişeli olur.” Yâni adam sağında, solunda, arkasında “Pat!” diye bir ses gelse, hemen döner:

“—Eyvah beni vuracaklar mı, eyvah bir şey olacak mı?..”

Biliyoruz, çete reisleri de böyle heyecandan şeker hastası olurlarmış, gerilimlere düşerlermiş. Neden?.. “Her an bir hücumla uğrayabilirim!” diye, her şeyden korkuyor. Ama Allah’tan korktu mu; her şey ondan korkuyor, o kimseden korkmuyor, sırf Allah’tan korkuyor. Allah’tan korkmadı mı; bu sefer her şeyden korkan, uyurken endişe eden bir kimse hâline gelir. Bu da hayatı zehir eder. Yâni hayat biraz huzurlu yaşamak içindir, gönlüce, keyfince, murâdınca yaşamak içindir. Her an korkular içinde olan bir insanın hayatı zehir olur.

Meselâ deniliyor ki:

“—Bir insanın unutulması da bir nimettir.”

Çünkü insan unuttuğu için her an cehennemi hatırlamıyor, ahiret azaplarını hatırına getirmedeği için rahat uyuyor. Eğer insanoğlu ahirette ne kadar büyük bir hesaba çekileceğini;

cezâlı, günahkâr insanlar için ne kadar büyük azaplar hazırlanmış olduğunu bilseydi, ağzının tadı kalmazdı. Yâni kendisine cehennemden bir sahne rüyasında gösterilse, aklını oynatır, artık bir daha hayatta yüzü gülmez; veyahut cennetteki bir nimeti görse, dünyaya metelik vermez, hep onu ister. Devamlı korku da insanı hasta eder, doktorların söylediği bir husus; hayattan hiç bir tad almaz, hiç bir şey yapmaz.

Demek ki, hayatta hepimizin iyi müslüman olarak sadece Allah'ın rızâsını düşünmesi lâzım, sadece Allah'tan korkması lâzım; Allah'tan gayriden korkmaması lâzım!..

Bizim Abdül'aziz Hocamız (Rh.A), Hocamız Mehmed Zahid Efendi KS'in arkadaşı ve ondan önceki selefi; mübarek dermiş ki:

“—Biz Allah'tan korkmayanlardan korkarız. Yâni insan Allah'tan korkmadı mı, onun âkıbeti fenâ olur da, onun için üzülürüz. Ölecek gidecek, fenâ durumlara düşecek, yazık olacak ona diye korkarız.” dermiş.

Onun için, bizim Allah korkusunu zihnimize yerleştirmemiz lâzım!..

Allah'ı bildi mi insan, hem Allah'ı sever, hem de Allah'tan korkar. Sever, çünkü her türlü güzelliği yaratan Allah... Yerleri, gökleri, çayırları, çimenleri, çiçekleri, meyvaları, nimetleri, hikmetleri, ibretleri yaratan Allah... Her şeyi güzel olduğu için, müslüman Allah'ı sever. Yâni iyi bir mutasavvıf, iyi bir sôfî, ârif bir kimse her

şeye baktığı zaman zevkten zevke, halden hâle geçer, çok memnun olur. Her şeyde bir ibret görür, bir güzellik görür, her şeyde Allah'ın güzelliğini temâşâ eder.

Tabii, bir korku tarafı olacak: “Allah'ın bu güzel lütuflarından mahrum olurum; Allah'a âsi olursam, Rabbim bana itâb ederse, sorgu sual ederse, ‘Ey kulum, ben sana bu kadar nimeti verdiğim halde niye böyle yaptın?’ diye sorarsa, mahcup olurum.” diye korkar. Korkuyu içimize yerleştirmeliyiz. Allah'tan korkarak, Allah'ı severek, sevgiyle karışık bir korku ile, tatlı bir korku ile yaşamalıyız. Yalnız Allah'tan korkmalıyız.

c. Hakkı Söylemek

Onun için, hakkı söylemekten geri durmamalıyız. Maddî menfaat hesabı yapıp da, hilâf-ı hakikat sözler söylememeliyiz. Yâni bazısı bir işi sağlamak için veya kendisini kurtarmak için bazı şeyler söylüyor, yanlış söylüyor; veya doğruyu söylemiyor, kıvırttırıyor, lafı yuvarlıyor; veyahut iyi insanlara kötü diyor, kötü insanlara eyvallah ediyor veya dalkavukluk ediyor, baş eğiyor... Bunların hiç birisi doğru değil, Allah bunların hepsinin hesabını sorar. Kim yanlış iş yaparsa, Allah o yanlış iş yapana yanlış yaptığı işi sorar.

Onun için insanın yanlış iş yapmamağa çok dikkat etmemesi lâzım, ayağını denk alması lâzım, sözünü söylemesi lâzım!.. Hele bir insan herkesin ağzına baktığı âlim bir kimse ise, “Hoca” diye tanınmışsa; o insanın ağzından yanlış söz hiç çıkmamalı, hilâf-ı hakikat, Kur'an'a, âyete

aykırı söz çıkmamalı!.. Bir münafığın medhi çıkmamalı, bir kâfire dalkavukluk çıkmamalı!.. O kimse bir mü'minin hakkını savunmalı!..

Bak müslümana gıybet edildiği zaman ne yapmak gerektiğini, Peygamber SAS Efendimiz söylüyor. O kimse müslümandan yana tavrını koyacak!..

“—Ben böyle yaparsam işlerim aksar, şirketlerim bozulur...” Böyle saçma hesap olmaz! Bu Allah'ın sevmediği bir hesaptır, yanlış bir hesaptır, sonu ters tarafa çıkar. Mü'min Allah'tan korkacak, hakkı söyleyecek!..

Bizim büyüklerimiz, yanlış bir iş yapan kimseye:

“—Sen Allah'tan korkmaz mısın yâ?.. Hesap var, yarın rûz-ı mahşerde, mahkeme-i kübrâda Allah'ın huzurunda ne söyleyeceksin? Allah'tan korkmuyor musun?..” derlerdi.

Hitab edecekleri zaman:

“—Bre, Allah'tan korkmaz, halktan utanmaz!” derlerdi.

Çünkü halk da hakkı anlar, halk ariftir; belki çok tahsilli değildir amma, mü'minin ferâsetiyle anlar. Onun için, “Allah'tan korkmuyor musun, kuldandan utanmıyor musun?” derlerdi.

Onun için, aziz ve muhterem kardeşlerim, Allah'a yalvaralım! Kimde kötü huy varsa, o kötü huyları izâle etsin!.. Hayat imtihanlarla doludur, insanın karşısına çeşitli durumlar gelir, o durumlarda her şey olabilir. Ama Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Mü’min kusur işleyebilir, hata işleyebilir, yanlış sözsöyleyebilir, yanlış hareket edebilir, amma doğru söyler. Mü’min dâimâ doğru söyler.”

Hazret-i Bilâl-i Habeşî RA’a;

“—Dininden dön! ‘Allah bir’ deme, İslâm’ı bırak, şirke dön,küfre dön!..” diye tazyik ediyorlardı.

Adamacağız köle, maddî imkânı yok, zayıf bir kimse... Ayrıca Habeşistan kökenli, Mekke’ye oradan gelmiş, garip bir kimse, baskı yapıyorlar. O da bu işkenceye rağmen daima ne diyordu:

“—*Ehad... Ehad... Ehad...* Allah bir tektir, bir tektir, bir tektir!..”

Yâni, hakkı söylemekten dönmek, hakkın gayrı söz söylemek mü’mine yakışmaz; hakkı söyleyecek!

“—Ben korkuyorum...”

“—Korksan da hakkı söyleyeceksin! Çünkü herkes senin ağzına bakıyor, onun için hakkı söyleyeceksin!..”

Hakkı söylemezse, o zaman Allah’tan korkmuyor. Allah’tan korkmadığı zaman da, Allah onu her türlü tehlikeye mâruz bıraktırır. Her türlü tehlikeden korkar. Gecesi gündüzü vehimle, korkuyla, titremekle, dalavereyle geçer. Böyle şey olmaz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri herkese güzel huylar versin... Kötü huyları olanları da kötü huylardan temizlesin...

c. İlim Öğrenmek İçin Seyahat Etmek

Üçüncü bir hadis-i şerifi sohbetime eklemek istiyorum. İbn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş, müjdeli bir hadis-i şerif... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:³

مَنْ خَرَجَ يَطْلُبُ أَبًا مِنْ الْعِلْمِ لِيرُدَّ بِهِ
بَاطِلًا مِنْ حَقٍّ أَوْ ضَلَالَةً مِنْ هُدًى كَانَ
كِعِبَادَةِ مُتَعَبِّدٍ أَرْبَعِينَ عَامًا

(الديلمى عن ابن مسعود)

RE. 418/5 (*Men harace yatlubü bâben mine'l-ilmî, li-yerudde bihî bâtilen min hakkın ev dalâleten min hüden, kâne keibâdeti müteabbidin erbaîne àmen.*)

(*Men harace*) “Kim ki çıkar...” Nereden çıkacak?.. Yâni, “Bir insan kabilesinden, yurdundan, yerinden, evinden barkından çıktı...” Niçin?.. (*Yatlubü bâben mine'l-ilm*) “İlimden bir bölüm öğrenmek isteğiyle, yâni bir şey öğreneyim diye...”

³ Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'l-Mütefakkîh*, c.I, s.50, no:44; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.288, no:28835; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.294, no:22143.

İnsanlar bütün ilimleri öğrenemez. İlimler sonsuzdur, insanın aklı da yetmez, ömrü de yetmez. Ama bir bölümü öğrenebilir, herkes bir konuda mütehassıs oluyor.

Hattâ bazen insan, bir mesleğin bir parçasını öğrenmek için uzun seyahatler yapıyor. Adamın fabrikası var, fabrikasında bir sıkıntısı var, bir sorunu var... O sorunu çözmek için, bir şeyi anlamak için kalkıyor, Almanya'daki bir fuara geliyor. Orada kendi cinsinden, kendi fabrikasının yaptığı işi yapan bir iş yerine gidiyor. Orayı inceliyor, görüyor, çözüyor, memleketine geliyor, fabrikasını güzel çalıştırıyor.

“—İlimden bir bölüm öğrenmek için, bir insan yerinden, yurdundan çıkarsa...”

Tabii ilimler çeşitli, ben şimdi fabrika misâlini verdim, ama asıl o önemli değil. Peygamber Efendimiz: (*Li-yerudde bihî bâtîlen min hakkı*) “Bu öğrendiği ilimle bir bâtili reddedip, bâtil olduğunu anlatıp, hakkı ortaya çıkarmak için, hakkın üzerine çökmüş yanlışlığı kaldırmak için, hakkı izhar etmek için, bâtili def etmek için ilim öğrenirse...” buyuruyor.

Başka?.. (*Ev dalâleten min hüden*) “Bir sapıklığı ortadan kaldırmak için, hidâyeti öğretmek için...” *Hidâyet* ne? Doğru yol... “Hidâyetin önüne çıkmış olan, hidayetinin tanınmasını, bilinmesini, doğru yolun bilinmesini, tanınmasını engelleyen bir dalâleti, bir sapıklığı anlatıp, ‘Bakın bu sapıklıktır, yanlışlıktır, sapkınlıktır, saplantıdır, gayr-i ilmîdir, yalandır, yanlıştır.’ diye doğru yolu göstermek için, ilimden bir

bölüm öğrenmeye niyet ederek, insan yerinden, yurdundan, evinden, barkından çıkarsa... Yâni bu çıkışı iyi niyetle yapıyor, gurbete gidiyor, bir şeyler öğrenecek, dine yardımcı olacak, hidâyetin, doğru yolun açıklanmasını sağlayacak, hakkın, gerçeğin öğrenilmesini sağlayacak, bâtılın reddedilmesini, dalâletin ortadan kalkmasını sağlayacak...”

(*Kâne keibâdeti müteabbidin erbaîne âmen*) “O zaman o insan, kırk yıl yana yakıla, aşk ile, şevk ile, göz yaşıyla ibadet eden bir âbidin ibadeti kadar sevap alır.”

Demek ki, bu hadis-i şerifte ilmin de ana gayeleri, Peygamber SAS Efendimiz tarafından bize işâret buyrulmuş oluyor. Yâni insan ilmi fiyaka satmak için, kendisine alkış toplamak için mevki sağlamak için, dünya menfaati sağlamak için öğrenilmez. İlim niçin öğrenilir?.. Bâtılı reddetmek için, dalâleti ortadan kaldırmak için, sapıklığı engellemek için, gerçeği anlatmak için öğrenilir.

Tabii insan gerçeği öğrenirse, hakkı öğrenirse, hidâyeti, hak yolu, doğru yolu öğrenirse, bu öğrendiğini anlatacak! “Bu doğrudur, bu yanlıştır! Allah’ın rızası şuradadır, gazabı şöyle yaparsan gelir. Şöyle yaparsan Allah sever, böyle yaparsan kahreder, mahveder. Allah’ın sevdiği kullar şunlardır; mü’min kullardır, doğru kullardır, âbid kullardır, merhametli kullardır, başkasının hakkını yemeyen kullardır... Allah’ın

sevmediği kullar da; zâlim kullardır, kâfir kullardır, müşrik kullardır, hak yiyen kullardır, zulmeden, ezen, insanları zarara uğratan, ezâ, cefâ veren insanlardır...” diye bunları anlatacak. Bir âlim bunları anlatacak ki, toplum düze çıksın, gerçeği bulsun, mutluluğa ulaşsın.

Şimdi eski çağın büyük düşünürleri, feylesof, hakim, bilge, yâni çok derin aklı olan, fikri olan insanları... Meselâ, Eflatun diyoruz, Aristo diyoruz, kitaplarda medhi yapılıyor filan... Tabii bir insanın Allah indinde hakîkî kıymeti imanıyla, imanlıysa kıymetlidir, imansızsa kıymeti yoktur.

Bu âlimler eski devirde, “Devlet nasıl idâre edilmeli, devleti kim idâre edecek?” diye düşünmüşler. Toplum var, toplumun yönetilmesi lâzım, teşkilât lâzım, idâre lâzım, idârenin de başına birisinin geçmesi lâzım, birilerinin geçmesi lâzım!.. Yâni bu idâre nasıl olacak; oligarşi mi olacak, monarşi mi olacak; yâni bir zümre mi hakim olacak, tek bir kişi mi hakim olacak, asker mi hakim olacak, halk mı hakim olacak, asiller mi hakim olacak, ruhban mı hakim olacak?.. Tarih boyunca bunların hepsi olmuş, bitmiş. O eski feylesoflar ne demişler:

“—Alimler hakim olsun!” demişler.

Neden?.. Alim, her şeyin doğrusunu bilip doğruyu gösterir. Ama âlim olmazsa, öteki cahil iyi niyetli olsa bile zâlim olur. Çünkü yanlış iş yapar, haksızlık yapar. Budala aptal insanlar

gibi kaş yapayım derken göz çıkartır, kaşıyla verirken sapıyla da gözünü çıkartır. Hürmet edeyim diye geri geri giderken, mangalı devirir, köşkü yakar. Yâni insan, aptal, budala ve bilgisiz oldu mu, çok zarar verir. Onun için bazıları demişler ki:

“—Aptal dostum olacağına, akıllı düşmanım olsun!”

Devleti kim yönetecek?.. Akıllı insan yönetecek, bilen insan, mesleğinde mâhir olan insan yönetecek. İlim yeter mi?.. Tabii o eski feylesofların alim dediği, aynı zamanda ahlâklı insanlar demek. Yâni bilgece hareket edecek, fazîletli hareket edecek, erdemli hareket edecek... Hem bilgili olacak, hem de bilgisine uygun, hareketleri hayranlık uyandıracak şekilde, güzel olacak, yerli yerince olacak, hâkimâne olacak, bilgece olacak; o zaman kıymeti var!.. Yoksa bir insan bilgin ama dinsiz, imansız bir bilgin gibi, deli, bir toplumu mahvetmek için bütün o bilgisini kullanıyor, kıymeti yok... Bunu topluma insanlığa hizmet etmek için, herkesin hayır duasını almak için, herkesi mutlu etmek için, herkese iyilik yapmak için yapacak; o zaman iyi olur.

İşte, bak, Peygamber SAS ne kadar güzel teşvikte bulunuyor: “—Kim ilimden bir bölüm öğrenmek için evinden çıkarsa...”

Bu öğrenmekteki maksadı da, hakkı ortaya çıkarmak, bâtıllı reddetmek, bu yanlıştır demek için; hidâyet yolunu, doğru yolu, hak yolu göstermek için, yanlılık yolundan çevirmek

için olursa... Peki öğrendi ne olacak?.. Öğrendiğini söyleyecek, yâni öğrendiğine göre söz söyleyecek; alim aktif olacak, yâni canlı, çalışkan, faal olacak, pısrık olmayacak!..

“—Efendim, falanca alim dağ başında bir köşk edinmiş, Ege’nin, Akdeniz’in güzel bir kasabasında bir yazlık almış, orada yaşıyor.”

Bana ne onun ilminden, kendisine yarıyor. Orada keyfine bakıyor, ilmiyle topluma faydalı olmuyor. Öğrenecek, öğrendiğini toplumun istifadesine sunacak ve anlatacak;

“—Bakın siz böyle yapıyorsunuz ama bu yanlışır!” diyecek.

Her kafadan bir ses çıkıyor. Şimdi diyar-ı gurbette olduğumuz için, uluslararası yayınlardan, televizyonlardan takip ediyoruz. Mühim haberler de bize faksla geliyor, Türkiye’nin durumunu takib ediyoruz. Her kafadan bir ses çıkıyor. Olmaz! Her kafa, kafa değildir. Yâni alimler konuşsun, câhiller sussun! Erbâbı, mütehassısı konuşsun; mütehassısı olmayan sussun! Kötü niyetli sussun, iyi niyetli olan konuşsun!.. Kötü niyetli, tescilli olan insan konuşmasın!..

Adam sabıkalı, adam anarşist, geçmiş devirlerde memleketi yıkmağa çalışmış, şimdi gelmiş bir yere; o yerde atıyor, tutuyor, ahkâm kesiyor, konuşuyor... Sen sus, sen anarşistsin, mâzin karanlık, çirkin, sen bu memleketi yıkmağa çalışmıştın, sen bu devlete millete zararlı olmuşsun, sen sus!.. Şu konuşsun; çünkü bu adam dürüst, hakîkaten saygın bir âlim!..

Böyle olması lâzım! Alim konuşacak, hakkı söyleyecek, bâtılı reddetecek, hidâyet yolunu gösterecek, dalâlet yolundan çevirecek... Yanlış yola girmişse, geri dönecek!

Avustralya'da görüyorduk, araba yanlış yola girmişse kocaman, kırmızı levha yazılıyorlar: (*Round way go back!*)

yâni, "Aman girdiğin bu yol yanlış yoldur, geriye dön hemen!" filân diye, kıpkırmızı bir levha dikiyorlar. Eğer yanlış bir yola girmişse bir vasıta; dönsün diye sadece girilmez levhası koymuyorlar, kocaman harflerle, "Şaşırıp, fark etmeyip buraya girmişsen, hemen geri dön!" diye bir de yazı koyuyorlar.

Alim bunu söyleyecek: "*Round way go back*" diyecek, yâni: "Senin bu yolun yanlış diyecek"...

Türkiye Amerika'dan idare edilmiyor ki, Türkiye'de alimler var, Türkiye'yi seven düşünen insanlar var; onların sözü dinlenecek...

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi alim eylesin, alimleri seven eylesin, ilim yolunda eylesin... Her yaptığı iş ilme, irfana, akla, mantığa uygun olan insanlar olmayı herkese nasib eylesin...

e. Allah'a Tevekkül Etmek

Bir de İbn-i Abbas RA'dan bir hadis-i şerif daha okuyup, onunla bitirmek istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz –Allah şefaatine cümlemizi erdirsin– tatlı tatlı buyurmuşlar ki:⁴

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ

فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(İbn Abî d-Dünyâ fî t-tokl en İbn Abbas)

RE. 423/13 (*Men serrahû en yekûne akve'n-nâsi, felyetevekkel ale'llâhi azze ve celle*)

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

(*Men serrahû en yekûne akve'n-nâs*) “İnsanların en kuvvetlisi olmayı kim istiyorsa...” Ben istiyorum, siz de istiyorsunuzdur, en kuvvetli olsam diye... Zayıf olmayı kimse istemez. Zayıfı ezerler, kuvvetli olmak iyidir. “İnsanlardan en kuvvetli olmayı kim istiyorsa, (*felyetevekkel ale'llâhi azze ve celle*) Aziz ve Celîl olan Allah'a tevekkül etsin!”

⁴ Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.301, no:7707; *Müsnedü'l-Hâris*, c.IV, s.202, no:1059; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Tevekkül*, c.I, s.34, no:9; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.234, no:367; Abd İbn-i Humeyd, c.I, s.225, no:675; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l- Usûl*, c.I, s.190; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.106; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LV, s.133; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.218; Abdullah İbn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5686; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.391, no:22436 ve c.IX, s.168, no:8160.

Allah’a tevekkül ne demek?.. Allah’a dayanmak, işini Allah’a ısmarlamak, Allah’tan korkmak, Allah’a dayanıp hakkı söylemekten çekinmemek...

Böyle insan en kuvvetli olur. Neden?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri kendisine tevekkül edenleri korur, kuvvetlendirir ve başarıya ulaştırır.

Düzce’de bir otomobil fabrikası açılıyor, bir işadamı [Enver Ören] diyor ki:

“—İşte biz hayata atıldık, şöyle dedik, böyle dedik, bizim karşıımızdaki şahıs da sordu:

‘—Sizin arkanızda kim var? Yâni şu işe atılıyorsunuz ama, arkanda kim var?’ dedi.

‘—Allah var!’ dedim.” diyor.

Ondan sonra da diyor ki: “Başkasına dayananlar, —büyük zenginlerin isimlerini sayıyor— şuna, buna dayananlar; hepsi işlerinde başarılı olamadılar ama, Allah bizi başarıya ulaştırdı. Yâni, Allah’a dayandık.” diyor.

Televizyonda onu seyrederken hoşuma gitti. Tabii fabrika da hayırlı olsun, ama o açılış da güzeldi. Hem reisicumhurun, hem başbakanın, hem başbakan yardımcısının, hem bakanların karşısında o konuşma da güzel bir şey oldu...

Yâni, insan Allah’a dayanırsa, en kuvvetli olur. Tevekkül ederse, Allah ona yardım eder. Mühim olan Allah’a dayanmaktır. Allah’a dayanan başarıdan başarıya koşar.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, Allah hepimize yardım eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 1997 - Essen / ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

